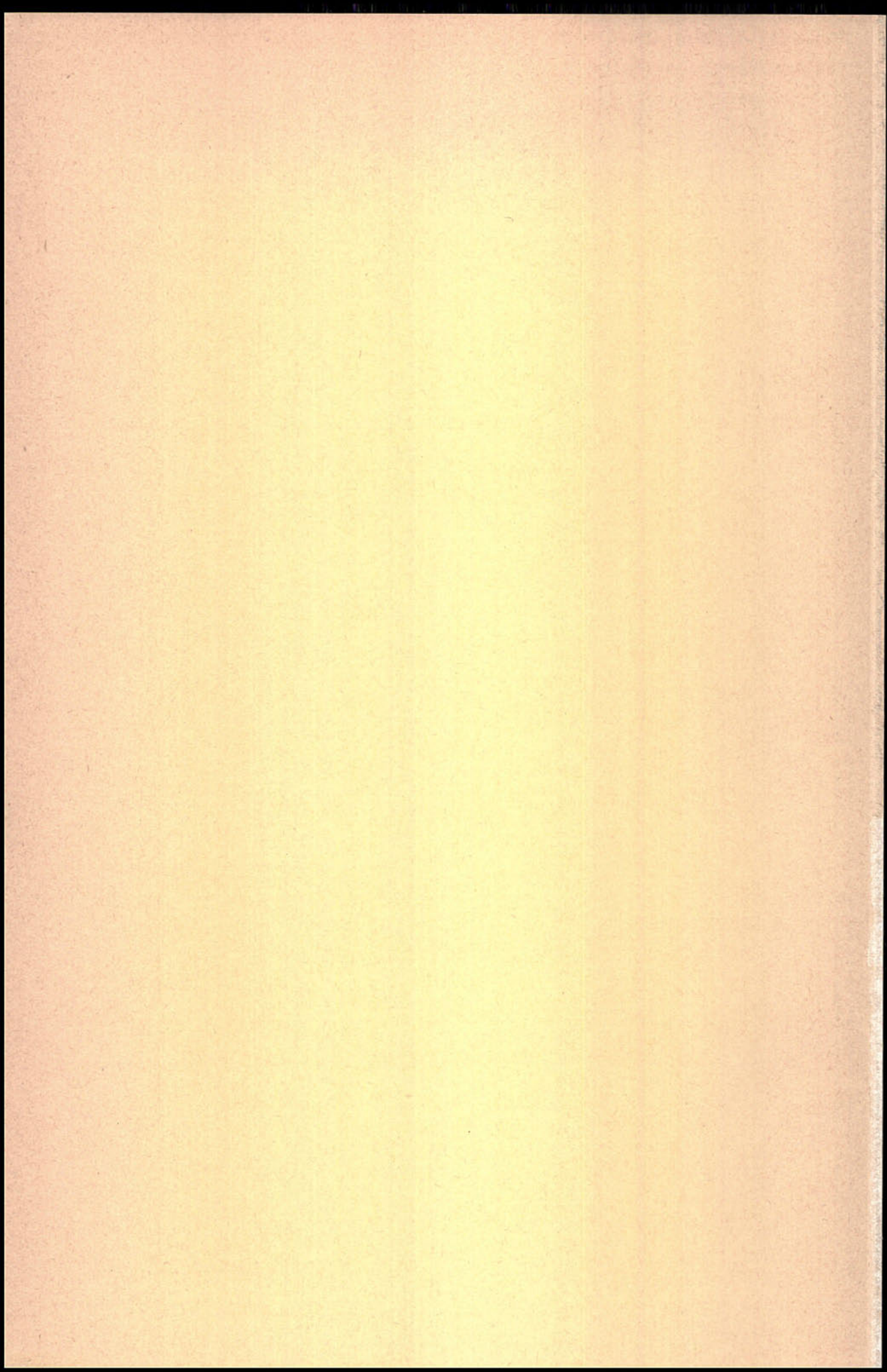

INTERNATIONAAL INSTITUUT
VOOR
SOCIALE GESCHIEDENIS

JAARVERSLAG 1962

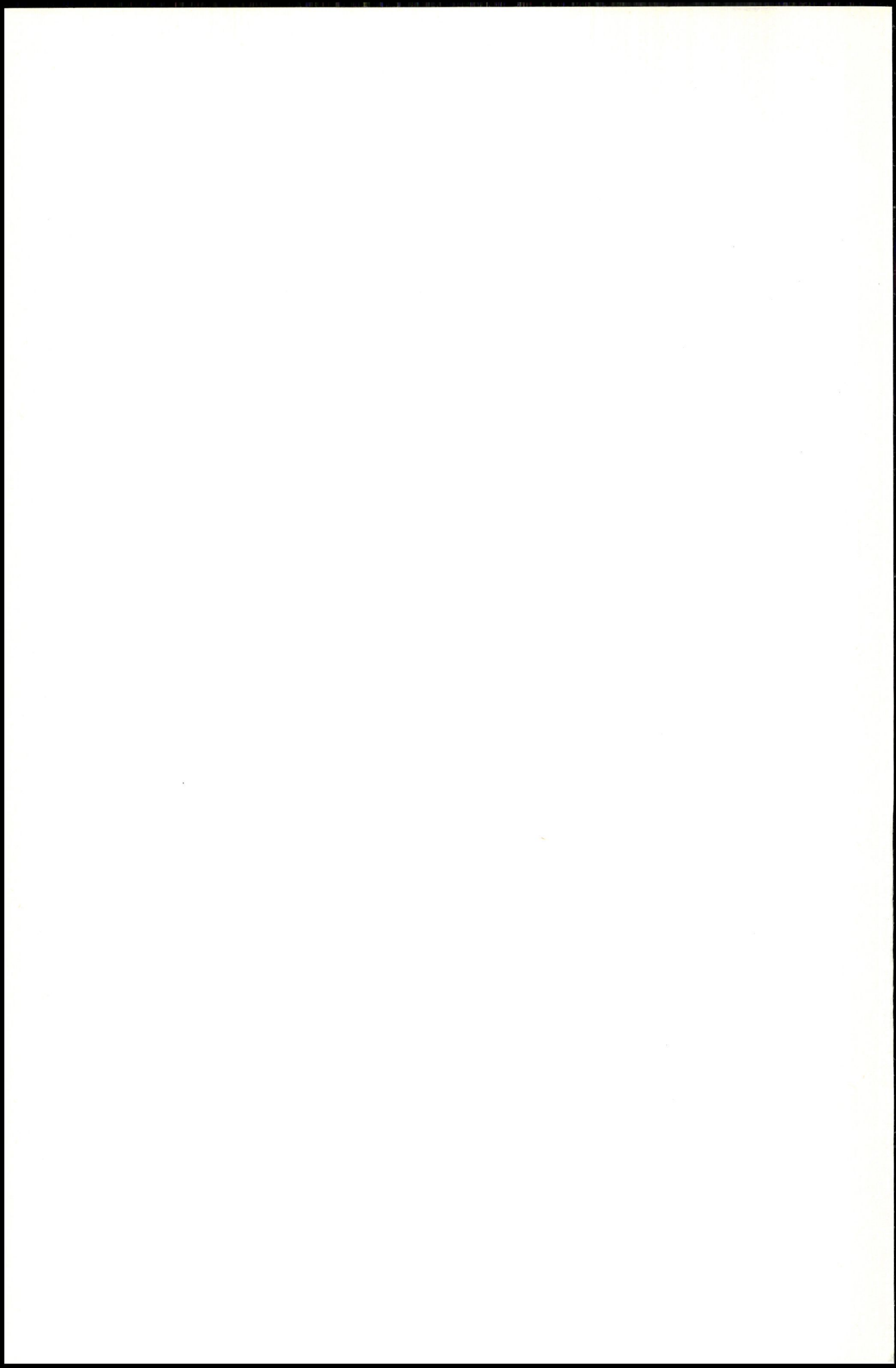
INTERNATIONAAL INSTITUUT
VOOR
SOCIALE GESCHIEDENIS

JAARVERSLAG

1962

KEIZERSGRACHT 264 - AMSTERDAM

JAARVERSLAG OVER 1962

1. Bestuur en Directie

Op 17 juli overleed Prof. Dr. J. M. Romein, die sedert de bevrijding deel uitmaakte van het bestuur van het Instituut. Met hem gaat een eminent geleerde heen, wiens warme belangstelling voor onze instelling, deskundige adviezen en menselijke charme bij bestuur en medewerkers in dankbare herinnering zullen blijven. De directeur vertegenwoordigde het Instituut bij de crematie, waar ook vele medewerkers aanwezig waren.

Mr. A. de Roos, die als Wethouder voor het Onderwijs de Gemeente Amsterdam vertegenwoordigde in dagelijks en algemeen bestuur, legde in verband met zijn benoeming tot lid van de Raad van State in het najaar het wethouderschap en daarmee het lidmaatschap van het bestuur van het Instituut neer. De verdiensten van Mr. De Roos voor het Instituut zijn uitzonderlijk. Na de bevrijding, toen zijn bemoeiingen met het Instituut een aanvang namen, heeft hij een zeer groot aandeel gehad in het leggen van een financiële basis, waarop onze door oorlog en bezetting zwaar getroffen instelling weer kon worden opgetrokken. Hij heeft er bij voortduring toe medegewerkt om deze basis te verbreden, waardoor niet alleen de activiteit van het Instituut gestaag kon worden vergroot, maar ook de arbeidsvoorwaarden geleidelijk verbeterd. Mede door zijn beleid is de verhouding tussen de Gemeente Amsterdam als subsidiegever en controlerende instantie en het Instituut als gesubsidieerde instelling steeds van de aangenaamste aard geweest en indien het ruimteprobleem van het Instituut in de afgelopen jaren door noodmaatregelen is verlicht en voor de toekomst definitief mocht worden opgelost, dan is dat voor een zeer groot deel de verdienste van Mr. De Roos, die, belangrijkste wellicht van al, de weg heeft helpen wijzen naar een bevredigende financiering van het Instituut. Het moet hem tot voldoening stemmen en het stemt onze instelling in ieder geval tot dankbaarheid, dat de verwezenlijking daarvan, althans in eerste fase, nog in het laatste jaar van zijn bestuurslidmaatschap haar beslag kreeg. Door dat alles, door zijn hartelijke belangstelling en zijn bezonken oordeel in beleidskwesties heeft Mr. De Roos het Instituut ten zeerste aan zich verplicht. De directeur heeft de heer De Roos bij zijn afscheid als Wethouder de dank van het Instituut in naar hij hoopt adequate woorden vertolkt en hem tevens zijn dank betuigd voor de steun, die hij persoonlijk in zijn directoraat van hem ondervonden heeft.

De plaats van Mr. De Roos in het bestuur werd ingenomen door zijn opvolger als Wethouder, Dr. P. J. Koets, wat ons bestuur, gezien Dr. Koets' belangstelling voor onze instelling, van harte verheugt.

Het bestuur was op 31 december 1962 als volgt samengesteld:

- Ir. H. Vos, te Wassenaar, voorzitter, vertegenwoordigend
De Centrale Arbeiders-Verzekeringsbank N.V.
- Prof. Dr. A. J. C. Rüter, te Leiden, secretaris
- Prof. Sir Isaiah Berlin, te Oxford
- J. Braunthal, te Londen
- Prof. Dr. I. J. Brugmans, te Amsterdam, vertegenwoordigend het
Nederlandsch Economisch-Historisch Archief
- Prof. Dr. L. Brummel, te 's-Gravenhage, vertegenwoordigend het
ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen
- Dr. H. A. Enno van Gelder, te 's-Gravenhage, vertegenwoordigend de
Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen
- Prof. Mr. W. F. de Gaay Fortman, te 's-Gravenhage.
- Mr. H. Hardenberg, te 's-Gravenhage, vertegenwoordigend het minis-
terie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen
- W. von Knoeringen, te München
- Dr. P. J. Koets, te Amsterdam, vertegenwoordigend de Gemeente
Amsterdam
- Prof. Dr. P. Kuin, te Wassenaar, vertegenwoordigend De Centrale
Arbeiders-Verzekeringsbank N.V.
- Prof. Dr. P. A. J. M. Steenkamp, te Uithoorn.

De directie werd gevoerd door Prof. Dr. A. J. C. Rüter.

2. Algemene beschouwingen

Bij het opmaken van de rekening der werkzaamheden van het Instituut over 1962 blijken er aanzienlijk minder tegenvallers en teleurstellingen – die er inderdaad geweest zijn – op de debetzijde te boeken, dan vorderingen en wel vaak vorderingen op essentiële punten op de creditzijde. De gewone werkzaamheden vonden, en dat in toenemende mate, voortgang. Daarnaast vroeg het werk in het kader van het Ford-project ook dit jaar aandacht en bemoeienis.

Nu per 31 augustus van dit verslagjaar het derde jaar van het Ford-project werd afgesloten en een beter – al is het dan voorlopig – overzicht mogelijk is, lijkt het gewenst op deze werkzaamheden wat nader in te gaan. Daar hierna vermeld zal worden wat verricht werd, kan hier worden volstaan met een beschouwing van meer algemene aard.

Het behoeft nauwelijks betoog dat een plotselinge vermeerdering van een staf met meer dan 75% ten behoeve van een project van aflopende aard, met medewerkers die uit allerlei richtingen komen en veelal noch de werkzaamheden noch de wijze van werken van de betrokken instelling kennen, moeilijk-

heden van velerlei aard meebrengt. Dat gold in dit geval des te sterker, omdat het Instituut zich op zeer gespecialiseerde arbeid toelegt en de onderlinge samenwerking op een strikt collegiale, bijna coöperatieve leest is geschoeid. Deze vorm van samenwerking eist een strenge selectie bij benoemingen en een lichtelijk onorthodox beleid, maar heeft een grote loyaliteit en toewijding van de medewerkers tot gevolg gehad, die zij ook hebben betoond onder arbeidsomstandigheden die veel te wensen overlieten.

De moeilijkheden, die bij het Ford-project rezen, waren in de eerste plaats de onmogelijkheid om voor bepaalde afdelingen medewerkers te vinden, die voldoende leiding konden geven, en het verloop in de catalogiseerafdeling, dat geruime tijd bijzonder hinderlijk en schadelijk voor de resultaten was. Het inwerken der nieuwe medewerkers en het opstellen en doorvoeren van richtlijnen voor het werk kostte veel tijd en het bleek door de aard der werkzaamheden, door het gebrek aan ruimte en de daardoor noodzakelijke spreiding van werkzaamheden, moeilijk de medewerkers aan het Ford-project voldoende te assimileren.

Dank zij de goede wil der betrokkenen, door improvisatie en de hulp der medewerkers van het Instituut lijken deze bezwaren op het ogenblik althans goeddeels overwonnen. De verdere vorderingen van primair belang, die het Instituut in de loop van dit verslagjaar maakte, golden een drietal punten, reeds in het vorig jaarverslag aangestipt: de financiering, de ruimtevoorziening en de reorganisatie der personeelsformatie. Deze laatste, die in 1961 zijn voorlopig beslag kreeg, bewees thans zijn nut in de praktijk. Het blijft een punt van overweging, of in de toekomst een verdergaande reorganisatie nodig zal zijn met het oog op de uitbreiding der werkzaamheden.

Financiering

Ook in 1962 kwam in de financiering van het Instituut geen wijziging. De drie „vaste” subsidiegevers, het ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, de Gemeente Amsterdam en de Centrale Arbeiders-Verzekeringssbank, verleenden ook dit jaar het Instituut hun steun en wederom tot een hoger bedrag dan het vorige. Nadat zij hun bijdrage reeds in eerste instantie in vergelijking met die van het vorig jaar verhoogd hadden, moest het Instituut in de loop van dit verslagjaar nog tweemaal een beroep op hen doen: eenmaal ten einde een salarisverhoging gelijk aan die der ambtenaren en een huurcompensatie uit te kunnen keren, een tweede maal om de inmiddels in het gebouw Ceres verworven depôttruimte te kunnen inrichten. Zo konden de vaste lasten nagenoeg, maar niet geheel gedekt worden. Uit de gift van de Ford Foundation kon het Instituut de middelen putten om voort te gaan de grote achterstand in te halen, die onze instelling had en – zij het gelukkig in steeds afnemende

mate – nog heeft ten aanzien van de ordening en catalogisering van de gedrukte werken en de inventarisering der archieven.

Wederom maakten de Nederlandse Organisatie voor Zuiver-Wetenschappelijk Onderzoek, de Deutsche Forschungsgemeinschaft en de Rockefeller Foundation het voortzetten van wetenschappelijk onderzoek en het voorbereiden van publikaties mogelijk. Het Prins Bernhardfonds tenslotte verblijdde het Instituut met een ruime gift, waardoor onze instelling de fotografische afdeling volledig kon inrichten, wat het bij zijn huidige werkzaamheden zeer te stade komt.

In vorige jaarverslagen is bij herhaling uiteengezet, dat ondanks de belangstelling en mildheid der drie vaste subsidiegevers, de dekking der vaste lasten het bestuur, in het bijzonder voor de toekomst, zorgen baarde. Het bestuur heeft tot nu nooit tevergeefs een beroep op deze subsidiegevers gedaan, maar het leek in toenemende mate twijfelachtig, of een instelling als het Instituut op de lange duur op deze basis gefinancierd kan worden. De wenselijkheid om de arbeidsvoorwaarden van de medewerkers op een redelijk, met dat van het personeel van vergelijkbare instellingen overeenkomend peil te brengen, de groei der collecties, mede door het verwerven van meest zeer omvangrijke institutionele archieven, de toenemende belangstelling voor sociale kwesties, ook in de ontwikkelingslanden, het toenemend gebruik ook van de verzamelingen van het Instituut en de noodzaak om onze instelling zijn plaats te verzekeren in internationaal verband deden een stijging van kosten voorzien, die op de duur op de oude voet moeilijk te dekken zou zijn. Afgezien van deze overwegingen echter, die speciaal het Instituut gelden, zou men in het algemeen de vraag kunnen opwerpen, of wetenschappelijke instellingen van deze aard en omvang onder de huidige omstandigheden, d.w.z. in een „welfare state” en dat nog in een tijd van hoogconjunctuur met constant stijgende lonen en prijzen, gefinancierd kunnen worden op een wijze zoals het Instituut tot nog toe gefinancierd werd.

Met het oog hierop heeft de directeur, zoals reeds in vorige jaarverslagen werd vermeld, geruime tijd met verschillende instanties besprekingen gevoerd teneinde te geraken tot een wijziging van de status van het Instituut en daarmee tot een vorm van financiering, die de zo gewenste waarborgen biedt voor zijn bestaan en toekomstige ontwikkeling. Door omstandigheden buiten de wil der betrokkenen is het niet mogelijk gebleken, reeds in 1962 de nieuwe status van het Instituut zijn definitieve vorm te geven, maar wel is voor het jaar 1963 een wijze van financiering bereikt, die in de behoeften van het Instituut op alleszins bevredigende wijze voorziet. Het behoeft geen betoog, dat ons bestuur zich over dit belangrijke, als is het dan nog niet volledige, succes ten zeerste verheugt en het hem een behoefte is, zijn warme dank te betuigen aan hen, die

hiertoe hebben meegewerkt. Die dank dan gaat uit naar Zijne Excellentie de minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, de directeur-generaal voor de Wetenschappen, Dr. A. J. Piekaar, en zijn medewerkers, naar het College van Curatoren en het Presidium der Universiteit van Amsterdam en de ambtenaren dezer universiteit, met wie in zo aangename samenwerking de technische vraagstukken werden opgelost, alsmede naar de Raad van Commissarissen van de Centrale Arbeiders-Verzekeringsbank, die zich bereid heeft verklaard het Instituut ook in de nieuwe constellatie te blijven steunen. Het lijkt ons bestuur een voortreffelijk voorteken, dat deze instelling, die in 1935 de oprichting van het Instituut mogelijk heeft gemaakt, het tot 1940 in zijn periode van grote expansie geheel alleen heeft gefinancierd en na de bevrijding, in ook voor de Centrale zelf aanvankelijk moeilijke jaren, zeer ruim geldelijk heeft gesteund, het Instituut ook thans haar belangstelling niet onthouden wil.

De nieuwe constellatie betekent in zekere zin ook een afscheid en wel van twee „vaste” subsidiegevers: de afdeling Oudheidkunde en Natuurbescherming van het ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, waaronder het Instituut als gesubsidieerde instelling ressorteerde, en het Gemeentebestuur van Amsterdam. Het bestuur betuigt gaarne zijn grote erkentelijkheid voor de largesse waarmee beide sedert de bevrijding het bestaan en de ontwikkeling van het Instituut mogelijk hebben gemaakt. In dit verband betuigt het tevens gaarne zijn dank aan de ambtenaren, die steeds een open oog voor de noden en een open oor voor de wensen van het Instituut hadden: Mr. F. P. Th. Rohling, chef van de afdeling Oudheidkunde en Natuurbescherming, en zijn medewerkers, de heren Dr. Mr. F. J. Duparc en F. Hinrichs, Mr. W. M. Morren, directeur van de afdeling Onderwijs van de Gemeente Amsterdam, en de onderscheiden ambtenaren van de afdelingen Financiën en Gebouwen van deze afdeling. Het was de directeur een voorrecht, dat hij mejuffrouw J. M. W. Veenendaal, die op het einde van dit jaar de leiding der afdeling Financiën neerlegde, bij haar afscheid de warme dank van het Instituut mocht betuigen voor de steun en de aangename samenwerking die het Instituut van haar in vele jaren heeft mogen ervaren.

In vorige jaarverslagen is bij herhaling uiteengezet, dat het Instituut onverminderd waakzaam diende te blijven om in internationaal verband zijn eigen, moeizaam verworven aandeel in het wetenschappelijk onderzoek te behouden, maar anderzijds tot internationale samenwerking, ook op dit terrein, bereid bleef. Het Instituut heeft die bereidheid ook dit jaar getoond door zijn steun te blijven verlenen aan de Commission Internationale d'Histoire des Mouvements Sociaux et des Structures Sociales, tot het voorbereiden in internationale samenwerking van publikaties, meest van bibliografische aard.

Het was het bestuur een genoegen deze bereidheid nog duidelijker te kunnen onderstrepen door het sluiten van een overeenkomst met de Kommission für die Geschichte des Parlamentarismus und der politischen Parteien te Bonn, waarmee het Instituut reeds eerder, zij het op smaller basis, tot samenwerking kwam. Dit keer gold het de gezamenlijke uitgave van een bronnenpublikatie, waarover in dit verslag nog nader gesproken zal worden. Met het gunstige resultaat van de onderhandelingen met de Kommission voor ogen speet het het Instituut te meer, dat het de in de loop van dit verslagjaar tot stand gebrachte samenwerking met het Institut Universitaire des Hautes Études Internationales te Genève, die de uitgave van een bronnenpublikatie van primair belang beoogde, gezien de geste van dit instituut, heeft moeten afbreken

Deze onderhandelingen, de besprekingen over de status van het Instituut en de daarmee verbonden financiering alsmede pogingen tot versterking van de financiële positie van onze instelling door incidentele bijdragen van Nederlandse en buitenlandse instellingen, vergden veel aandacht van de directeur.

Ruimteprobleem

Op dit ogenblik is het ruimteprobleem zonder twijfel voor het Instituut het meest brandende vraagstuk. In een reeks van jaarverslagen werden hierover steeds schriller klachten geuit en inderdaad kan thans van een noodtoestand gesproken worden, die, kort samengevat, op het volgende neerkomt. De collecties groeien – en snel –, het aantal medewerkers en de apparatuur eveneens. Het gebouw Keizersgracht biedt geen enkele reserve meer aan depôt- of werkruimte, het is, integendeel, overbelast. De collecties zijn ten dele ondergebracht in depôts, nu een vijftal, die over de stad verspreid zijn en waar een deel der medewerkers zijn arbeid verrichten moet. Dit werkt een doelmatig beheer niet in de hand, maar afgezien daarvan: deze vijf depôts bieden, zelfs na het in gebruik nemen van het vijfde in het gebouw Ceres in de loop van dit jaar, slechts een zeer geringe reserve. Drie ervan zijn feitelijk onbruikbaar omdat ze niet braak- en brandvrij zijn maar wel vochtig. Bovendien mag het Instituut niet op een permanent gebruik van deze depôts rekenen: in vier jaar tijds moest driemaal noodgedwongen verhuisd worden en indien de tekenen niet bedriegen, dreigt een vierde verhuizing uit een perceel, dat veel materiaal en een aantal medewerkers onderkomen gaf.

Naast deze klachten mag een woord van dank niet ontbreken. De Gemeente Amsterdam heeft het Instituut zeer aan zich verplicht door de toewijzing van een tweetal zeer bruikbare lokalen in het gebouw Ceres, die dank zij de steun der drie subsidiegevers konden worden ingericht en, zoals gezegd, in de loop van dit verslagjaar in gebruik genomen. Dit bracht redding uit de ergste nood, maar geen oplossing voor het ruimteprobleem als zodanig; niet voor de eerst-

volgende jaren, allerminst voor een verdere toekomst. Inmiddels gevoerde besprekingen hebben intussen de hoop gewekt, dat het Instituut wellicht binnen afzienbare tijd een behuizing zal kunnen verwerven, die aan redelijke eisen voldoet. Het bestuur kan slechts de wens uitspreken, dat die hoop in vervulling zal gaan voordat een deel der verzamelingen ernstig schade lijdt of de situatie bepaald chaotisch geworden is.

Werkzaamheden

De resultaten der acquisitie waren dit jaar bevredigend. Gegeven de uitgebreidheid van het arbeidsveld van het Instituut en de voortgaande stijging der prijzen, die vooral voor antiquarische werken soms exorbitant is, was het voor aankoop beschikbare bedrag bepaald gering. Een belangrijk deel der aanwinsten verwierf het Instituut dan ook dank zij zijn goodwill en de relaties die onderhouden of aangeknoopt werden, als schenking, soms in ruil. In dit verband past een woord van dank aan hen, die het Instituut bij de acquisitie steun verleenden, in het bijzonder aan de heer J. Braunthal, lid van ons bestuur. Ook dit jaar werd speciaal aandacht besteed aan het verwerven van materiaal uit de ontwikkelingsgebieden, wat een moeizame arbeid bleef. Met dankbaarheid mag hier de voorlichting en steun vermeld worden, die het Instituut ontving van Nederlandse diplomatieke vertegenwoordigers in de onderhavige gebieden.

Wat de gedrukte werken betreft leverde de Review als gewoonlijk een groot aantal boeken die, gezien het zeer selectieve karakter van de bibliografie van de Review, van goede kwaliteit waren. Instellingen en particulieren schonken oude en nieuwe werken, waarbij het Instituut ook ditmaal vooral van Nederlandse zijde rijkelijk met collecties gedrukte werken werd bedacht. Bijzondere vermelding verdient in dit verband het enkele duizenden delen omvattende Bellamy Boekenfonds. Onze instelling zette als gewoonlijk het verzamelen van brochures en periodieken voort en kon zijn bezit door aankoop van nieuwe en antiquarische werken alsmede van microfilms aanvullen.

Ook in dit verslagjaar werden goede relaties onderhouden met instellingen en organisaties, die het Instituut hun archivalia ten geschenke of in bewaring gaven, zoals het Ferdinand Domela Nieuwenhuis Fonds, de Association pour la Conservation des Valeurs Culturelles Russes in Parijs, de Socialistische Internationale, het Internationaal Verbond van Vrije Vakverenigingen en een groeiend aantal internationale vaksecretariaten.

De collecties documenten, die het Instituut in origineel, microfilm of fotokopie ontving, leverden aanwinsten – en vaak belangrijke – op voor nagenoeg alle afdelingen van het Instituut. Vooruitlopend op de navolgende lijst van verworven collecties moge hier reeds, om hun belang, een tweetal aanwinsten van de Nederlandse afdeling genoemd worden: de even omvangrijke als be-

langrijke collectie documenten uit het bezit van Dr. W. van Ravesteijn, alsmede delen van het archief van de Bond tot Hervorming van de Grondeigendom en van de Grondpartij. De collectie-Van Ravesteijn kan voor de kennis der Nederlandse sociale geschiedenis een bron van de eerste orde genoemd worden.

De restauratie en conservatie van kostbaar en vergankelijk materiaal, dat door slijtage bij veelvuldig gebruik of door de werking van de tijd alleen verloren dreigde te gaan, kon, na de voorbereidende maatregelen in de twee voorafgaande jaren, thans met kracht ter hand worden genomen. In dit verslagjaar toch had het Instituut voor het eerst de beschikking over een volledige apparatuur – mede door de schenking van het Prins Bernhardfonds – en, door reorganisatie, over de vereiste technische hulp. Het binden, brocheren en zo nodig restaureren van gedrukt materiaal werd zowel buiten het Instituut als, waar het de kostbaarste werken betrof, in eigen beheer voortgezet. Voor de documenten die voorziening behoeften werden twee methoden toegepast. Terwijl ongeveer 6600 stuks werden gelamineerd werd tevens een aanvang gemaakt met het op grote schaal vervaardigen van microfilms van zeer vergankelijke stukken, eventueel gevolgd door het vervaardigen van vergrotingen, die in plaats van de originelen ten gebruike zullen worden gegeven.

De catalogisering der gedrukte werken en de inventarisatie der archieven werden in en buiten het kader van het Ford-project voortgezet.

Publikaties

Ook dit jaar was de wetenschappelijke arbeid van het Instituut vooral gericht op de uitgave van de Review en van de voorbereiding van bronnenpublikaties, die niet alleen in wetenschappelijke, maar ook in technische zin veel tijd vroeg. Ten aanzien van de bewerking van monografieën bleef onze instelling diligent, maar kon dit jaar nog geen resultaat geboekt worden in de vorm van een publikatie. Gehoopt mag worden, dat onze bemoeiingen in de toekomst vruchten af zullen werpen.

a. De International Review of Social History ging dit jaar zijn zevende jaargang in. De redactie streefde naar spreiding zowel wat onderwerp, periode als wijze van beschouwing betrof. In overeenstemming met de doelstelling van het Instituut wordt een verdere spreiding beoogd, maar uit de aard der zaak blijft onze instelling daarbij toch altijd min of meer gebonden aan de belangstelling der auteurs. Het ligt in de bedoeling de aantrekkelijkheid van het periodiek te verhogen door het opnemen van een rubriek miscellanea, waarin bronnen van kleinere omvang gepubliceerd zullen worden, die buiten het kader van onze grote bronnenpublikaties vallen. Het aanbod van kopy was zeer bevredigend,

het aantal abonnementen steeg enigermate. De stijging der drukkosten noopte het Instituut de abonnementsprijs te verhogen.

Zoals in het vorige jaarverslag werd vermeld, heeft het Instituut zich tegenover de Commission Internationale des Mouvements Sociaux et des Structures Sociales, die werkt onder auspiciën van het Comité International des Sciences Historiques, bereid verklaard als bijlage van de Review de voordrachten te publiceren, die voor deze commissie werden gehouden tijdens het Internationaal Congres van Historici, dat in 1960 in Stockholm bijeenkwam, alsmede de daarop gevolgde discussie. Aan dit voornemen kon tot nu toe geen gevolg worden gegeven, omdat de kopy, ondanks onze herhaalde aandrang, tot nu toe niet in ons bezit kwam.

b. In de reeks Quellen und Untersuchungen zur Geschichte der deutschen und österreichischen Arbeiterbewegung werd de als vijfde deel bedoelde publikatie: Wilhelm Liebknecht's Briefwechsel mit Karl Marx und Friedrich Engels, herausgegeben und bearbeitet von Georg Eckert, geheel gezet en gecorrigeerd. Het werk is ter perse en zal binnenkort verschijnen. De heer W. Blumenberg maakte Engels' Briefwechsel mit Bebel reeds geruime tijd geleden voor de druk gereed. De onderhandelingen over de financiering van de uitgave verliepen tot onze spijt traag, maar gehoopt mag worden dat thans binnen afzienbare tijd met het zetten een aanvang kan worden gemaakt. De heer Blumenberg heeft intussen een andere publikatie in studie genomen. Het manuscript van Wilhelm Dittmann's Erinnerungen is gereed; de bewerk, Dr. G. Kotowsky, werkt thans aan de annotatie. Dr. K. Koszyk zette de voorbereiding voort van de uitgave van een collectie brieven, die licht werpen op de Duitse sociale geschiedenis tijdens de Vormärz (1840-1850). Een drietal andere publikaties is in min of meer gevorderde staat van voorbereiding of wordt overwogen.

De arbeid voor een uitgave van de Sozialdemokratische Reichstagsfraktion 1912-1919, een gezamenlijke publikatie van de Kommission für die Geschichte des Parlamentarismus und der politischen Parteien en het Instituut, wordt voortgezet. Met genoemde Kommission werd in de loop van dit verslagjaar tevens overeenstemming bereikt over het gezamenlijk uitgeven van de bronnen van de Zentralrat der Volksbeauftragten und der lokalen Räte, die licht werpen op de geschiedenis der arbeiders- en soldatenraden in Duitsland in de jaren 1918-1919.

c. Voor de reeks Studies on Social History zette Dr. H. Lademacher de bewerking van een bronnenpublikatie over de conferenties van Zimmerwald, Kienthal en Stockholm, 1915-1917, voort. Dr. Lademacher maakte bijzonder goede voortgang en de hoop is niet geheel ongerechtvaardigd dat hij, ondanks

het feit dat hij de dienst van het Instituut verliet, in de loop van het volgend jaar het manuscript persklaar zal afleveren. Prof. John Saville zette de bewerking voort van een Dictionary of Labour Biography, gebaseerd op biografisch materiaal omtrent figuren uit de Engelse sociale beweging in eerste aanleg bijeengebracht door Prof. Dr. G. D. H. Cole. Met Me^{lle} R. Lamberet werd overeenstemming bereikt over de publikatie van een manuscript van Dr. M. Nettlau over de rol van de Ie Internationale in Spanje. Dit manuscript is, afgezien nog van de beschouwingen, mede belangrijk omdat het afschriften bevat van vele belangrijke documenten, die sindsdien verloren zijn gegaan. Van een tweetal andere publikaties wordt de voorbereiding ondanks moeilijkheden van velerlei aard voortgezet; een derde, van bibliografisch karakter, is in overweging.

d. Voor de Russische reeks zette het hoofd van de Slavische afdeling, Dr. J. M. Meijer, met hulp van de heer Ch. B. Timmer de voorbereiding van een publikatie over de Russische sociale geschiedenis na 1917 voort. Twee van dit op vier delen geraamde werk waren dit verslagjaar ter zetterij, die, ook de moeilijke aard van dit zetwerk in aanmerking genomen, ongemeen traag vorderde. De in het vorige jaarverslag geuite hoop, dat zij in 1962 verschijnen zouden, ging dan ook niet in vervulling. Dr. Meijer vervolgde de bewerking van de beide andere delen. Sir Isaiah Berlin zette de werkzaamheden tot het gereedmaken van het manuscript der publikatie van de briefwisseling van Herzen met zijn westerse correspondenten voort. Het tweede deel van de Archives Bakounine, die verschijnen onder redactie van de heren A. Lehning, P. Scheibert en A. J. C. Rüter, is, in de bewerking van de heer Lehning, op het register na ter perse en zal weldra het licht zien.

e. Ten aanzien van de Nederlandse Sociaal-Historische Studiën dient in de eerste plaats tot grote spijt van ons bestuur vermeld te worden, dat de besprekingen over de publikatie van het persklare manuscript van een geschiedenis der Twentse textielnijverheid, 1918-1955, nog niet tot het gewenste resultaat hebben geleid, daar eigenaars van voor deze studie gebruikte archieven bezwaren maakten, die nog niet konden worden overwonnen. Beter vlotten de onderhandelingen over de uitgave van de studie, die Prof. Dr. F. de Jong Edz. op verzoek van de Associatie van Bedrijven op Coöperatieve Grondslag schrijft over de produktie-coöperatie in Nederland. Prof. Dr. W. J. Wierenga zegde voor deze reeks een studie over Dr. Abraham Kuyper als sociaal emancipator toe, terwijl het Instituut tot overeenstemming kwam met de heer J. C. Vleggeert over de uitgave van zijn publikatie over de kinderarbeid in Nederland vanaf het einde der middeleeuwen tot 1874.

3. Medewerkers

De reorganisatie van de staf, die vorig jaar tot stand kwam, heeft de gewenste gevolgen gehad. Gegeven de toenemende wetenschappelijke en technische bemoeiingen met het groeiend aantal publikaties, gegeven ook de beslommingen met de huisvesting, het opstellen van een plan voor een nieuwe behuizing en het op gang komen van de werkzaamheden voor conservatie en restauratie, was de bijstand van de heer Ch. B. Timmer voor deze, maar zeker niet alleen voor deze werkzaamheden de directeur tot grote steun. De zich uitbreidende financiële administratie en de voorbereiding van en besprekingen over de nieuwe vorm van financiering bleken de aanstelling van de heer W. Veen tot administrateur ten volle te rechtvaardigen; hij maakte zich, bijgestaan door een tweetal tijdelijke krachten, verdienstelijk voor de eerder besproken werkzaamheden tot conservatie en restauratie.

Het bestuur betreurt het ten zeerste het heengaan te moeten vermelden van Mr. H. Aa, medewerker aan het Ford-project, die op 14 december overleed. De heer Aa was een man van grote intelligentie, die voor het werk van het Instituut grote belangstelling toonde en in de betrekkelijk korte tijd van zijn werkzaamheid aan onze instelling aller sympathie gewonnen had.

Het verloop van medewerkers was dit jaar geringer dan het vorige: tegen 14 medewerkers in 1961 verlieten thans 9 functionarissen de dienst van het Instituut, waarvan 1 in kort-dienstverband; 6 nieuwe medewerkers vingen die aan, tegen 13 in 1961. De meeste vacatures ontstonden in de afdeling Catalogiseren; deze konden echter gelukkig alle worden vervuld.

Van hen die het Instituut verlieten mogen hier in het bijzonder en met dank worden vermeld Dr. H. Lademacher, die het Instituut geruime tijd als tweede medewerker van het Midden-Europees Kabinet voortreffelijke diensten bewees, mejuffrouw Ch. van der Hoeven en mejuffrouw M. van Veen, die hun krachten gaven respectievelijk aan de studiezaal en aan de bibliotheek en de Review.

Het bestuur stelt het op prijs, zijn waardering uit te spreken voor de toewijding, die de medewerkers ook dit jaar hebben betoond.

4. Bibliotheek

Door de Review, aankoop of schenking verwierf het Instituut in 1962 2123 recente boekwerken, tegenover 2520 in 1961. Oudere werken verwierf onze instelling in verheugende mate door schenking. Volledige gegevens over deze schenkingen volgen hierna, maar in dit verband mogen enkele speciaal vermeld worden. Ook dit jaar bedachten overheidsinstellingen het Instituut met belangrijke collecties: zo o.a. het Staatsbedrijf der P.T.T., dat ons een reeks vakbondsbladen afstond. Speciale vermelding verdienen ook een verzameling boeken en periodieken over landnationalisatie en verwante bewegingen, als-

mede het reeds vermelde Bellamy Boekenfonds. Een collectie brochures over de katholieke sociale actie, die het Instituut van de parochie van de H. Franciscus van Assisi te Amsterdam verwierf, was aanleiding nog eens een speciale actie tot acquisitie van dit moeilijk te verkrijgen materiaal te ondernemen.

Voor zover de middelen dit toelieten, legde het Instituut er zich op toe, lacunes in zijn collecties aan te vullen langs antiquarische weg, wat overigens niet gemakkelijker gemaakt werd door het constant, vaak tot het absurde, stijgen van de prijzen, speciaal van Russische werken en van publikaties van internationale organisaties. In enkele gevallen werd een reeks gecompleteerd door het bestellen van een microfilm, wat al even kostbaar was.

Vele personen en instellingen verplichtten het Instituut aan zich door het ter beschikking stellen van recent materiaal van belang voor de sociale geschiedenis. Zoals reeds eerder werd opgemerkt, werd in het bijzonder zorg besteed aan het aanknopen van relaties met ontwikkelingsgebieden in Afrika en Azië, waarbij wij velen, maar zeer in het bijzonder onze ambassadeur in Dakar, Mr. Dr. D. de Roo van Alderwerelt, voor hun steun erkentelijk zijn. Deze activiteit is enerzijds boeiend, maar anderzijds teleurstellend, omdat het moeilijk is relaties te verwerven, moeilijker nog ze te onderhouden, het territorium onmatig groot en de produktie zeer onoverzichtelijk is. Ondanks deze bezwaren lijkt het echter gewenst de pogingen tot acquisitie van dit materiaal voort te zetten. Gezien de recente ontwikkeling werd speciale aandacht besteed aan Cuba. De ruilrelaties werden met zorg onderhouden, vooral tot het verwerven van publikaties in Oost-Europese landen, die langs een andere weg moeilijk te verkrijgen zijn.

De wetenschappelijke staf en de medewerkers van het Ford-project werkten de systematische catalogus gezamenlijk verder uit. Zij nadert haar voltooiing. De Nederlandse periodieken uit de periode van voor 1890 werden op kaart gebracht, terwijl een begin werd gemaakt met de ordening en inventarisatie der Belgische.

Gebonden werden 779 boeken en periodieken, gecartoneerd 557 brochures en gebrocheerd 774; rond 250 gedrukte werken werden gerestaureerd.

Deze werkzaamheden, alsmede de sub 5 en 6 en – voorzover het het bibliothecarische deel betreft – sub 8 genoemde werkzaamheden stonden onder leiding van de bibliothecaresse, mejuffrouw M. Hunink.

5. Catalogisering

De medewerksters van het Ford-project en die van het Instituut zetten gezamenlijk de catalogisering voort. De wijziging in de bezetting ten spijt vormden zij dit jaar een voortreffelijk samenwerkende en toegewijde groep. Zij

leverden rond 19.400 titelbeschrijvingen af. De beschrijving van collecties van Oost-Europese landen ondervond door vacatures enige stagnatie; de contrôle van de alfabetische catalogus werd voortgezet.

6. Toezending periodieken

In 1962 ontving het Instituut 1599 periodieken tegen 1614 in 1961. De Review deed wederom dienst als ruilmiddel voor een aantal belangrijke bladen.

Gespecificeerd naar landen ontvangt het Instituut thans:

<i>land</i>	<i>dagbladen</i>	<i>week- en maandbladen</i>	<i>land</i>	<i>dagbladen</i>	<i>week- en maandbladen</i>
Algerije	—	3	Mexico	—	7
Australië	—	6	Midden-Amerika	—	2
België	4	66	Nederland	5	324
Birma	—	1	Nieuw Zeeland	—	2
Br. Nrd.-Borneo	—	1	Nigeria	—	1
Bulgarije	2	4	Noorwegen	1	3
Canada	—	11	Nyasaland	—	1
Ceylon	—	2	Oostenrijk	3	47
China	1	6	Pakistan	—	1
Congo	1	1	Polen	1	23
Cuba	—	6	Portugal	—	1
Denemarken	1	9	Rhodesia	—	2
Duitsland	7	201	Roemenië	2	8
Egypte	—	3	Rusland	7	11
Engeland	3	127	Senegal	1	1
Fidzji-Eilanden	—	1	Singapore	—	1
Finland	—	3	Spanje	—	9
Frankrijk	4	226	Suriname en		
Ghana	—	1	Ned. Antillen	1	2
Griekenland	—	3	Tsjecho-Slowakije	4	15
Hongarije	1	13	Tunesië	—	1
Ierland	—	2	Turkije	—	2
India	—	24	Unie van Zuid-		
Israel	3	25	Afrika	3	17
Italië	4	45	Verenigde Staten	4	117
Japan	—	10	Viet-Nam	1	2
Joegoslavië	2	21	Zuid-Amerika	—	17
Korea	—	3	Zweden	1	20
Libanon	—	1	Zwitserland	4	60
Luxemburg	1	3		—	—
Marokko	—	2		72	1527

7. Collecties

Het Instituut ontving:

1. Van de heer J. Braunthal te Teddington het manuscript van het boek van H. N. Brailsford: *The Levellers*, en een aantal boeken en pamfletten.

2. Van de heer J. A. Boolting te Amsterdam het gehele door hem met zorg bijeengebrachte en beheerde fonds van de uit de jaren dertig daterende Bellamy Boekenfonds Stichting, dat niet alleen de werken van en over Edward Bellamy en zijn beweging omvat, maar ook literatuur over verwante stromingen; daarnaast veel boeken en brochures over sociale problemen in de ruimste zin van het woord, vooral in Nederland, die dienden om de geïnteresseerden een algemene oriëntatie te verschaffen. De bibliotheek omvat enige duizenden delen.

3. Van Prof. Dr. T. Daniszewski te Warschau, door bemiddeling van Dr. F. Tych, het register op de ingekomen stukken uit de jaren 1925-1931 van het Secretariaat van de Socialistische Arbeiders-Internationale.

4. Van de heer D. Goulooze te Amsterdam een fotokopie van brieven van Lunačarskij en Zinov'ev uit 1916; een verzameling brochures in de dertiger jaren uitgegeven door de Communistische Partij Nederland; enige nummers van het blad *De Waarheid* uit de oorlogsjaren, pamfletten en manifesten; een map documentatiemateriaal betreffende de socialistische groep *De Brug*; publikaties betreffende de Nederlandse Anti-Oorlogsraad; het Bulletin officiel de la Conférence internationale ouvrière et socialiste, Bern 1919.

5. Van mevrouw Grant-Sokolov, kleindochter van Grant-Duff, door bemiddeling van sir Isaiah Berlin, fotokopieën van twee brieven van Alexander Herzen aan Grant-Duff van resp. november 1859 en juli 1863, alsmede een door mevrouw Grant-Sokolov geschreven toelichting op deze brieven.

6. Van mevrouw J. H. Hoogwijk en de heer J. Reints te Amsterdam een deel van het archief van de Bond tot Hervorming van den Grondeigendom 1928-1933, alsmede een deel van het archief van de Grondpartij 1918-1940, dit laatste omvattende een 400-tal brieven van o.a. Frederik van Eeden, J. Methöfer, F. la Fontaine, A. Feberwee, Joh. Kuiken, Frans Oppenheimer, A. Sevenster, P. H. Stoffel, B. Stoffel, J. Stoffel, A. M. Tilanus, H. Uyttenbogaard, C. Verwey. Voorts een 400-tal boeken en brochures, grotendeels over landnationalisatie, belastinghervorming etc. van o.a. Henri George, M. Flürscheim, L. Grolund, Malthus, J. Stoffel, K. Sevenster, C. Verwey, met de publikaties van Duitse, Nederlandse en Engelse organisaties die zich op dit gebied bewogen en vele periodieken, waaronder

uit Duitsland: *Bodenreform*, *Organ der deutschen Bodenreformer*, 1907-

1920; Freiland, Wochenschrift zur Förderung einer friedlichen Sozialreform, 1890-1906; Jahrbuch der Bodenreform, 1896, 1909, 1922; Deutsche Volksstimme-Freiland, 1897-1907; Die Zukunft, 1893;

uit Engeland: Land and Labour, The organ of the Land Nationalisation Society, 1890 en 1894;

uit Nederland: De Nieuwe Aarde, Orgaan van den Bond tot Hervorming van den Grondeigendom, 1922-1935; Ons Erfdeel, Maandblad van de vereniging Recht en Vrijheid, 1958-1961; De Grond aan Allen, Propagandatijdschrift voor Gemeenschappelijk Grondbezit, 1891-1897; Grond en Arbeid, Maandblad ter aanbeveling van het Gemeentelijk Grondeigendom, 1894;

uit de Verenigde Staten van Nrd.-Amerika: The Single Tax Review, a bimonthly record of the progress of single tax reform throughout the world, 1904-1917.

7. Van mevrouw Gerda Kautsky te Wenen een 50-tal brieven van Karl Kautsky, vooral aan familieleden, waaronder een groot aantal aan zijn zoon Benedikt Kautsky, alsmede een manuscript van zijn hand.

8. Van de heer John Kautsky te St. Louis een kopie van een brief van Karl Kautsky aan Theodor Dan van 23 april 1929.

9. Van Dr. Karl Kautsky te New York drie brieven van Luise Kautsky aan Gregor Bienstock uit de jaren 1927-1930, twee brieven van Karl Kautsky aan Theodor Dan uit het jaar 1919, een brief van Karl Kautsky aan Oda Olberg uit het jaar 1934, vier brieven van Karl en Luise Kautsky aan Algernon Lee uit de jaren 1933 en 1935 en twee brieven van Algernon Lee aan Karl Kautsky uit het jaar 1950.

10. Van mevrouw Hedda Korsch te Cambridge (Mass.) een collectie brieven en manuscripten van haar man Karl Korsch (1886-1961), Duits socialistisch theoreticus, bevattende materiaal uit de jaren 1920 tot 1958, waaronder het ongepubliceerde Duitse manuscript van zijn boek: Karl Marx (1936) en voorstudies van een publikatie over het Marxisme.

11. Van Dr. W. van Ravesteijn dat gedeelte van zijn archief, dat voor de sociale geschiedenis van belang kan worden geacht. De heer Van Ravesteijn trad met Wijnkoop in 1909 uit de S.D.A.P. en richtte, eveneens samen met Wijnkoop, de S.D.P. op. In 1925 verliet hij de communistische partij wegens diepgaand verschil van inzicht met de Komintern. Het archief licht ons dus o.a. in over de linkervleugel van de Nederlandse sociaaldemocratie voor de eerste wereldoorlog, over de verhoudingen tijdens de wereldoorlog (o.a. tegenover de conferenties van Zimmerwald en Kienthal), over de formatie van de IIIe Internationale en de daarbij opgetreden spanningen, over de C.P.H.-oppositie van 1923 en over de breuk van 1925.

De correspondentie omvat naar ruwe schatting een 5 à 6000 brieven, o.a. van A. Cohen, 1932-1954, plm. 75 brieven; B. Colthoff, 1916-1939, plm. 30 brieven; H. Gorter, 1907-1918, plm. 35 brieven; J. A. N. Knuttel, 1906-1942, plm. 50 brieven; Kees van Langeraad, 1910-1930, plm. 130 brieven; A. Pannekoek, 1906-1944, plm. 40 brieven; Henriette Roland Holst, 1911-1951, plm. 180 brieven; S. Rutgers, 1909-1922, plm. 60 brieven; H. Sneevliet, 1912-1941, plm. 50 brieven; P. Wiedijk, 1902-1937, plm. 50 brieven; D. Wijnkoop, 1901-1932, plm. 350 brieven.

Verder bevat het archief vele manuscripten van Van Ravesteijn, soms met de daarbij behorende correspondentie, vlugschriften en circulaires van de S.D.A.P. en S.D.P.-C.P.H.; geordende krantenknipsels, circulaires van de IIIe Internationale, van de C.P.H.-oppositie, nummers van tijdschriften etc.

12. Van Prof. P. Sraffa te Cambridge een collectie, aanvankelijk aangelegd door Paul Rochette, „apostel” van de Saint-Simonistische beweging, later aangevuld door de Saint-Simonistische dichter Paul Delasalle, bevattende uitvoerige brieven van en aan vooraanstaande Saint-Simonisten uit de 50-er jaren van de 19e eeuw, alsmede stukken betreffende de Saint Simonistische groep: verslagen en aantekeningen van bijeenkomsten, concepten van redevoeringen, circulaires, uiteenzettingen van beginselen, verslagen van rechtszittingen, grotendeels autobiografisch, in totaal plm. 95 stuks.

13. Van mevrouw R. Wiessing-de Sterke het archief van Mr. H. P. L. Wiessing, voorzover bewaard, dat brieven bevat uit zijn „Groene”-periode van o.a. F. Domela Nieuwenhuis, M. Douwes Dekker-Schepel, F. van der Goes, C. P. de Jong van Beek en Donk, A. B. Kleerekoper, H. Roland Holst, Suryaningrat, P. Wiedijk. Andere correspondenten zijn onder meer G. D. H. Cole, J. Huyts, J. A. N. Knuttel, D. de Lange, B. de Ligt, N. W. Posthumus, S. Rutgers, D. I. Wijnkoop. Het archief bevat ook een dossier van de vereniging Nederland-Nieuw Rusland, 1928-1935.

14. Van de heer A. Wins te Ede afschriften van zijn brieven aan Dr. W. van Ravesteijn en een groot gedeelte van de brieven van Dr. Van Ravesteijn aan A. Wins, geschreven gedurende de tweede wereldoorlog naar aanleiding van een manuscript „Rondom Wijnkoop” van A. Wins. Deze correspondentie sluit aan bij de brieven van A. Wins in het archief Van Ravesteijn.

8. Ford-project

Het aantal wetenschappelijke medewerkers aan het Ford-project was aan het eind van het verslagjaar met een tot 11 gedaald; het aantal catalogiseersters bleef, ondanks wisseling van personeel, gelijk.

Op 31 december waren de volgende resultaten bereikt.

a. Beschrijving der archieven.

Voortgezet werd de beschrijving van het archief van de Labour and Socialist International (1923-1940); het archief H. Schlüter (1876-1916).

Voltooid werd de beschrijving van het archief van Prof. Mr. W. A. Bongers als redacteur van de *Socialistische Gids* (1915-1927); het archief Hermann Jung (1830-1901) welk archief mede van groot belang is voor de kennis der Ie Internationale, waarvan Jung secretaris was; het archief Julius Motteler (1838-1908); het archief van de IIe Internationale (1921-1923); het archief Mr. P. J. Troelstra (1880-1930); het archief J., O. en L. Weydemeyer (1848-1878); het archief van het Algemeen Nederlandsch Werklieden-Verbond (1874-1913).

Een aanvang werd gemaakt met de ordening van de collectie Dr. Max Nettlau (1865-1944); het archief van de Algemene Nederlandse Diamantbewerkerbond (1894-1959).

b. Ordening van gedrukt materiaal.

Voltooid werd de ordening der collecties anarchistica, Aziatische, Afrikaanse en Engelse brochures. Voortgezet werd de ordening van de boeken der Franse afdeling en der Nederlandse brochures, terwijl een aanvang werd gemaakt met de ordening der verzamelingen Judaïca en Israël.

c. Catalogisering.

Gecatalogiseerd werden een aanvulling op de Belgische boeken en brochures, terwijl de titelbeschrijving van de boeken van het Franse kabinet en van de Engelse brochures ter hand werd genomen.

d. Documentatie.

Deze afdeling zette ook dit jaar haar werkzaamheden tot completering en inventarisering van onze documentatie met voortvarendheid voort.

9. Westers en Afro-Aziatisch Kabinet¹

Ook dit jaar eiste het invoegen van binnenkomend materiaal en het geven van advies en inlichtingen een groot gedeelte van de tijd van de medewerkster, mejuffrouw J. Dommissie. Zij hield contact met mejuffrouw Dr. C. C. ter Haar,

¹ Dit kabinet omvat de verzamelingen betreffende de Anglo-Amerikaanse gebieden, Nederland, België en de Afro-Aziatische landen.

die het Instituut ten zeerste aan zich verplichtte door ook dit jaar de ordening der collectie Oorlog en Vrede voort te zetten en een ontwerp te maken voor een definitieve rubricering. Zij hield voorts contact met de medewerkers van het Ford-project, die hetzij collecties drukwerken systematiseerden, hetzij archieven ordenden, die onder haar kabinet ressorteren. Zij richtte een tweetal malen exposities in ter gelegenheid van in het Instituut gehouden bijeenkomsten van produktie-coöperatoren, en verschaftte materiaal voor een uitzending van de N.C.R.V.-televisie over de vakbeweging. Zij maakte een begin met de ordening en inventarisering van het archief Van Ravesteijn, waarvan inmiddels de omstreeks 5000 brieven op hun plaats en op kaart gebracht zijn. Naast dit alles nam zij zeer actief deel aan de acquisitie, mede voor de Afro-Aziatische landen.

Over de volgende onderwerpen werd door het kabinet materiaal verstrekt voor artikelen en monografieën, werkstukken, scripties en dissertaties: A. J. Domela Nieuwenhuis; F. Domela Nieuwenhuis en H. Gerhard; F. Domela Nieuwenhuis en F. van der Goes; De ideeën van F. Domela Nieuwenhuis vóór 1887; Het proces van F. Domela Nieuwenhuis; De begrafenis van F. Domela Nieuwenhuis; H. Gorter; W. Kloos; S. Pankhurst en de I.L.P.; A. Pannekoek en de Duitse vakbeweging vóór 1914; H. Roland Holst-van der Schalk; G. B. Shaw; P. J. Troelstra's candidaatstelling in Winschoten 1897; F. M. Wibaut; Stakingen in Nederland 1872-1903; De staking in Almelo 1888; De havenstaking Rotterdam 1889; De stakingen in de venen in de tachtiger jaren; De transportstakingen; De armoede in Nederland 1830-1850; De beginjaren van de S.D.B.; De katholieke arbeidersbeweging vóór 1890; Kleermakersorganisaties in Amsterdam in de negentiende eeuw; De Friese Volkspartij; De strijd voor het algemeen kiesrecht 1887-1917; De Hogerhuiszaak; De portefeuillekwesitie van 1913; De landbouwcoöperatie De Ploeg te Best (N. Br.); Pacifisme tijdens en na de eerste wereldoorlog; De Nederlandse Anti-Oorlogs Raad; Het beeld van Zuid-Afrika in de Nederlandse letterkunde; De houding van de sociaal-democratie tegenover het koloniale vraagstuk; Dienstweigering in Nederland; Het socialisme in de literatuur; De Levellers; De oprichting van de Jugend-Internationale.

10. Latijns Kabinet¹

Bij verschillende werkzaamheden in het kader van het Ford-project, te weten de ordening en beschrijving van de Franse boeken en van de collecties Israël en Judaïca en de catalogisering van de anarchistische brochures, ver-

¹ Dit kabinet omvat, behalve de Franse en anarchistische verzamelingen, de afdelingen utopiën, Italië, Portugal, Spanje en Midden- en Zuid-Amerika.

leende de medewerker, Mr. B. van Tijn, wederom in ruime mate assistentie. Naast incidenteel advies bij de thans ter hand genomen ordening van het archief Nettlau bleef de ordening van het regelmatig binnenkomende materiaal en de verstrekking van mondelinge en schriftelijke inlichtingen de aandacht opeisen. Naar completering van de verzameling gedrukte werken werd ook in dit jaar ernstig gestreefd. De contacten, eerder bij een bezoek aan Israël gelegd en bij een bezoek in dit verslagjaar verstevigd, resulteerden in de toezending van vele daar te lande uitgegeven werken op het gebied van Joodse sociale geschiedenis en Zionisme en gedrukt bronnenmateriaal van de arbeidersbeweging. Behalve de genoemde werkzaamheden verstrekte de medewerker de directie adviezen op juridisch gebied en verleende hij medewerking bij de acquisitie der archivalia.

Gedrukt en archiefmateriaal van het kabinet werd ook in dit jaar voor verschillende studies van grotere omvang gebruikt. De in het vorige verslag vermelde uitgebreide onderzoeken ten behoeve van een werk over Lafargue en een werk over de Spaanse sociale beweging werden voortgezet. Voor een breed opgezet werk over de invloed van Franse socialisten op de sociale beweging in Zwitserland bestudeerde een Zwitserse onderzoeker verschillende Franse archieven, o.a. van Cabet, Guesde en Vésinier. Verder werden de archieven en verzamelingen geraadpleegd voor studies over het conflict Guesde-Jaurès, de invloed van het Franse socialisme op de Poolse arbeidersbeweging en de geschiedenis van de Franse socialistische partij van 1905-1914.

11. Midden-Europees Kabinet¹

Als in vorige jaren was de belangstelling voor de verzamelingen van dit kabinet groot. Dientengevolge gaven de medewerkers, de heren W. Blumenberg en Dr. H. Lademacher, veel tijd aan het verstrekken van mondelinge en schriftelijke adviezen. In verband met de herdenking van de stichting der Duitse sociaal-democratie in 1963 werd bij herhaling een beroep op hen gedaan tot het opsporen van hiertoe dienstig materiaal. Zij ontvingen voorts groepen uit West-Duitsland, meest jongeren, voor wie tentoonstellingen werden ingericht.

Zij voegden in de algemene afdeling, die mede onder hun beheer staat, materiaal in, dat bij de voortschrijdende ordening der andere kabinetten vrij kwam, en gaven voorlichting en steun bij de ordening der zeer omvangrijke Duitse archieven in het kader van het Ford-project, waarbij zij eveneens de afdeling documentatie terzijde stonden.

¹ Dit kabinet omvat de Duitse, Oostenrijkse en Zwitserse collecties, terwijl de medewerkers bovendien de afdelingen geschiedenis, economie, sociologie en politieke wetenschappen der bibliotheek beheren.

De heer Blumenberg zette zijn wetenschappelijke arbeid voor de bronnenpublicaties voort, terwijl Dr. Lademacher zich wijdde aan de voorbereiding der bronnenpublicatie over de beweging van Zimmerwald. Zijn heengaan van het Instituut per 1 oktober vertraagde, zeer tot zijn en onze spijt, de voltooiing.

Voor de bestudering van de volgende onderwerpen werd materiaal ter beschikking gesteld: Duitsland in de jaren '60; Sociale toestanden aan het eind van de vorige eeuw; Arbeidersherinneringen; Duits socialisme in de Vormärz; Moses Hess; Verschillende aspecten van Marx zoals zijn dissertatie, journalistiek werk, psychologie; Duitse sociaaldemocratie 1860-1878; Verschillende aspecten der Ie Internationale zoals Duitse en Poolse verbindingen, de Zwitserse sectie, de conferentie van Londen 1871; Aspecten der IIe Internationale zoals bibliografie, het imperialisme en de Internationale; A. Bebel; E. Bernstein; Sociaaldemocratie en imperialisme; R. Luxemburg; K. Moor en Parvus; H. Neumann; W. Münzenberg; en bij herhaling: Het Duitse communisme in de jaren 20.

12. Slavisch Kabinet¹

Medio februari keerde de medewerker, Dr. J. M. Meijer, uit de Verenigde Staten terug, waar hij een tijdelijke leeropdracht had vervuld aan de Universiteit van Illinois in Urbana. Gedurende zijn afwezigheid nam de heer Ch. B. Timmer naast zijn andere werkzaamheden de functie van Dr. Meijer waar.

De gang van zaken in dit kabinet was voor de beide medewerkers min of meer teleurstellend, door omstandigheden overigens die geheel buiten hun wil lagen. Mejuffrouw M. Boersma en de heer A. F. Zweers, die in tijdelijke dienst in deze afdeling assistentie hadden verleend, verlieten in de loop van dit verslagjaar het Instituut en het bleek onmogelijk in deze vacatures te voorzien. Het gevolg hiervan was, dat de ordening en catalogisering der niet-Russische collecties van het kabinet, die zo goed vorderde, tijdelijk moest worden gestaakt en de werkzaamheden voor de acquisitie van werken over en uit deze gebieden beperkt.

Door deze beperking bleek het wel mogelijk de aankoop van nieuwe werken voor de Russische collectie op peil te houden, maar niettemin bleef het totaal der aanwinsten achter bij vorige jaren. Het aanbod was namelijk geringer en bovendien schrompelden de mogelijkheden tot ruil enigermate in. Collecties boeken en documenten, die waren toegezegd door de Association pour la Conservation des Valeurs Culturelles Russes, bereikten het Instituut bovendien nog niet in dit verslagjaar. Een pleister op de wonde was, dat uit de

¹ Dit kabinet omvat behalve de Russische verzameling de collecties betreffende Finland, Hongarije, Polen, Tsjechoslowakije en de Balkanlanden. Bovendien werd de Scandinavische verzameling tijdelijk bij dit kabinet ondergebracht.

Verenigde Staten microfilms ontvangen werden van een aantal mensjewistische dagbladen, tengevolge van de censuur vaak slechts in enkele nummers verschenen en vrijwel onvindbaar.

Het meest teleurstellend was wellicht de eerder vermelde, uiterst trage gang van zaken bij het zetten van de twee delen der publikatie over de Russische sociale geschiedenis na 1917. De heer Meijer zette, zoals reeds vermeld, de voorbereiding van de volgende delen voort.

Het gebruik dat van het kabinet gemaakt werd nam toe, evenzo het aantal aanvragen om microfilms van gedrukte werken, een verschijnsel dat sedert enige tijd vooral voor dit kabinet is opgetreden.

Voor de bestudering van de volgende onderwerpen verstrekte het kabinet materiaal: Pavel Akselrod; De politieke ontwikkeling van Potresov; Leven en werken van Petr Tkačev; De emigratie der Duchoboren; De rechtse oppositie in de RCP; A. A. Bogdanov; De Poolse socialistische beweging; De correspondentie van P. Struve; Het leven van generaal Černjaev.

13. Review

In 1962 verzorgde de heer F. Kool wederom als redactie-secretaris in overleg met de wetenschappelijke staf de redactie van de Review. Hij werd tot 1 juli hierin bijgestaan door de heer A. P. N. Nauta, die op die datum werd opgevolgd door de heer A. V. N. van Woerden. Voor de administratie en correspondentie werd de heer Kool geassisteerd door mevrouw J. E. Mulder-Nova en mejuffrouw F. G. Hilfman.

Het aanbod van artikelen blijft bevredigend. Er werd in deze, de zevende, jaargang naar gestreefd, regelmatig een aantal bladzijden te bestemmen voor de publikatie van documenten, waardoor het tijdschrift naar wij hopen nog meer belangstelling zal trekken. Voor 1963 streeft de redactie naar een vaste rubriek; de ruimte hiervoor zal ten dele worden gevonden door een kleine uitbreiding van de omvang van het tijdschrift.

Het buitengewoon grote aanbod van boeken voor recensie vormde ook in 1962 een ernstig probleem. De budgetaire noodzaak, de omvang van het tijdschrift op het met de uitgever afgesproken aantal bladzijden te houden, dwong tot een geringe beperking. In de bibliografie werden in totaal 752 boeken opgenomen, een iets kleiner aantal dan gebruikelijk was, waartegenover de rubriek Shorter Writings uitgebreid werd tot in totaal 112 nummers. Het is evident, dat aan de mogelijkheid van overheveling van titels naar deze rubriek nauwe grenzen zijn gesteld.

De drie afleveringen hadden de volgende inhoud:

No. 1, verschenen in mei, bevat een studie van Dr. Jacob M. Landau over de

partijkeuze der Arabieren in Israël bij de verkiezingen voor de vierde Knesseth, een bijdrage van de heer Robert E. Dowse over de Independent Labour Party en haar standpunt inzake de buitenlandse politiek. Van de hand van de heer Norbert J. Gossman is een studie over de verbreiding van republikeinse ideeën in het Engeland van de 19e eeuw. Dr. Ernst Schraepler behandelt in een, voornamelijk op gedrukte, veelal moeilijk toegankelijke bronnen berustende studie de politieke beweging „Das junge Deutschland” in Zwitserland. Dr. S. Bahne publiceert in dit nummer drie bladzijden van Marx' „Die deutsche Ideologie”, die in het Instituut werden ontdekt en niet eerder gepubliceerd waren. Dit nummer bevat 241 boekbesprekingen.

No. 2, verschenen in september, opent met een kort maar uitvoerig gedocumenteerd overzicht van de rol van de voorlopige Duitse regering en haar verhouding tot de Berlijnse arbeiders- en soldatenraden in november/december 1918 van Dr. Henri Egon Friedlander. In een bijdrage tot de politieke biografie van Raymond Lefebvre schildert Dr. Robert Wohl met verve het geestelijk klimaat in bepaalde kringen van Russische intellectuelen tijdens en na de eerste wereldoorlog, een klimaat dat gunstig was voor de omhelzing van het communisme. Vervolgens geeft Prof. Leo A. Loubère een zeer verhelderende beschouwing over de sympathie, waarmee de Franse linkse radicalen in de laatste drie decennien van de 19e eeuw de vakverenigingen bejegenden. Dr. D. Hertz-Eichenrode wijdt een degelijk onderzoek aan de concepties van een aantal jong-Hegelianen, die als voorlopers van Le Bon zijn te beschouwen. Een gedurfde visie op More's Utopia geeft tenslotte Dr. Shlomo Avineri, wiens behandeling van de begrippen oorlog en slavernij een nieuw licht werpen op het werk en op de verschillende interpretaties, die ervan zijn gegeven. Er verschenen 243 boekbesprekingen.

In no. 3, verschenen in december, is de omvangrijkste bijdrage van de hand van Dr. Royden Harrison; zij handelt over de strijd voor kiesrechthervorming en over de hierover gevoerde, in de Engelse sociale geschiedenis in het algemeen verwaarloosde, enorme agitatie. Dr. Emanuel Chill heeft een minutieus onderzoek ingesteld naar de typisch contrareformatorische aanpak van het sociale vraagstuk der bedelarij en landloperij door middel van de oprichting van „hospitaux généraux”. Bijzonder interessante brieven van Bernard Shaw, die betrekking hebben op zijn weinig orthodoxe affiliatie met de Socialist League, worden in dit nummer van annotaties voorzien en gepubliceerd door Prof. Joseph O. Baylen. Prof. Edmund Silberner levert een korte bijdrage over Moses Hess' correspondentschap van de te Genève verschenen krant L'Espérance, terwijl tenslotte de heer Julien Kuypers een aantal bijzonderheden mededeelt over Belgische socialisten, die in de jaren 1845-1848 tot de vrienden-

kring van Marx hebben behoord. Dit nummer bevat 268 boekbesprekingen en 112 titelvermeldingen in de rubriek Shorter Writings.

14. Correspondent te Parijs

Onze correspondent te Parijs zette het zenden van contemporain materiaal voort.

15. Bezoek aan het Instituut

Het aantal bezoekers bedroeg 2449 tegen 2574 in 1961. De studiezaal bleek in tijden van druk bezoek bepaald te klein, terwijl het algemene gebrek aan ruimte het onmogelijk maakte tegemoet te komen aan speciale behoeften van bezoekers, die voor hun onderzoek typewerk dienden te verrichten of microfilms of -kaarten wensten te lezen.

De buitenlandse bezoekers waren als volgt over de verschillende landen verdeeld: Algerije: 1, Argentinië: 2, België: 3, Duitsland: 46, Engeland: 7, Frankrijk: 9, India: 1, Israël: 1, Italië: 1, Japan: 6, Polen: 4, Unie van Zuid-Afrika: 1, Verenigde Staten: 14, Zwitserland: 4.

Het Instituut werd bezocht door een groep van 42 studenten in de geschiedenis van de universiteiten van Amsterdam en Utrecht, door groepen Jung-socialisten uit Aken, Bielefeld en Bochum, door leden van de Ring democratischer Jugend uit Herford en door een groep leden van de Deutsche Gewerkschaftsbund uit Aken. Voorts verleende het Instituut gastvrijheid aan een tweetal door de Associatie van Bedrijven op Coöperatieve Grondslag georganiseerde bijeenkomsten van leden van productie-coöperaties. Het doel van deze bijeenkomsten was Prof. Dr. F. de Jong Edz. gegevens te verschaffen voor zijn studie over deze coöperaties.

16. Internationaal contact

De internationale contacten werden ook dit jaar onderhouden en zoveel mogelijk uitgebreid. De directeur bezocht Italië en Zwitserland in verband met de voorbereiding van publikaties. De heer J. Braunthal maakte reizen terwille van de acquisitie. De heren Ch. B. Timmer en Dr. H. Lademacher reisden in verband met door het Instituut te verzorgen uitgaven naar Zwitserland en de heer P. Nijhoff bezocht Frankrijk enkele malen ten behoeve van acquisitie en documentatie. Mr. B. van Tijn versterkte bij een bezoek aan Israël de band met de relaties van het Instituut.

17. Contact met de universiteiten

De Raad van Advies, waarin de onderscheidene academische docenten in de geschiedenis, de sociologie, de sociografie, de sociale psychologie, de politieke

wetenschappen, onderdelen der rechtswetenschap, de economie en de culturele anthropologie zitting hebben, fungeerde ook dit jaar als de zozeer wenselijke schakel tussen de universitaire wereld en het Instituut. De vergadering van de Raad van Advies, die in december plaats had, bood de directeur gelegenheid de aanwezigen in te lichten over de werkzaamheden van het Instituut en de mogelijkheden die het thans voor onderzoek biedt, en de aanwezigen tot het geven van aanwijzingen en het doen van voorstellen. Na afloop werd de bezoekers in een expositie het in 1962 verworven materiaal getoond.

De diensten, die het Instituut aan het universitair en ander onderwijs bewees, namen toe. In het bijzonder mag hier vermeld worden, dat onze instelling het materiaal verzorgde voor een werkcollege in de sociale geschiedenis voor candidaten der Rijksuniversiteit te Leiden.

18. Contact met het Internationaal Archief voor de Vrouwenbeweging

De lokaliteiten, die het I.A.V. in de loop van het vorig verslagjaar betrok in het perceel Balboastraat 3, voldeden, naar ons uit mededelingen van het Bestuur van het Archief bleek, goed. In de verkregen grotere ruimte kwamen de verzamelingen beter tot hun recht en werden zij gemakkelijker toegankelijk. Van de collecties werd ruimer gebruik gemaakt, in toenemende mate ook door Radio en Televisie. Zij werden, dank zij de bemiddeling van de Nederlandse Ambassade te Washington, uitgebreid met een geschenk van de heer Herbert J. Furth, omvattende een verzameling boeken en brochures uit de nalatenschap van Ernestine von Fürth, oprichtster der Oostenrijkse vereniging voor vrouwenkiesrecht.

De jaarlijkse Boekenlijst van het I.A.V. verscheen in september van dit verslagjaar. Het Bestuur vermeldde tenslotte de uitstekende samenwerking met de Nederlandse Vereniging voor Vrouwenbelangen, gevestigd op hetzelfde adres als het I.A.V.

19. Sociaal-historische Studiekring

Het contact met de Sociaal-historische Studiekring was ook dit jaar zeer goed. Zijn bijeenkomsten werden gehouden in het gebouw van het Instituut. Onder andere vond er een belangwekkende discussie plaats over een onderwerp, dat onze instelling wel zeer nauw aanging: „Wat is sociale geschiedenis?”.

20. Gebouw

Nadat de Gemeente Amsterdam de noodzakelijke werkzaamheden had doen uitvoeren, konden in juni van dit verslagjaar de twee door haar in het gebouw Ceres beschikbaar gestelde magazijnruimten in gebruik worden genomen.

In het gebouw Keizersgracht vond een verbouwing plaats, die ruimte leverde voor een donkere kamer en werd door de Gemeente Amsterdam schilderwerk verricht. Een woord van dank voor de hulpvaardigheid der gemeentelijke instanties is hier zeker op zijn plaats.

21. Meubilair, kantoormachines en technische outillage

Aangeschaft werden een drietal schrijfmachines, twee cataloguskasten, twee stabilumkasten en enig meubilair. Voor de onderscheidene magazijnruimten werden voorts in totaal 116 stalen stellingen voor liggend en 77 stalen stellingen voor staand materiaal geplaatst. Voor het fotografisch atelier werden aangekocht een ontwikkelings- en vergrotingsinstallatie, lampen, spoelbakken en een drooginrichting; voor de binderij een bordschaar en een snijmachine. De brandveiligheid van het gebouw Keizersgracht werd verbeterd door het aanschaffen van poederblussers, terwijl bovendien een drietal airsafers werd aangekocht, teneinde een proef te nemen met het beheersen van de vochtigheidsgraad. Mocht deze voldoen, dan zal deze apparatuur op ruime schaal worden toegepast.

SCHENKING VAN GEDRUKTE WERKEN

Van instellingen en organisaties werden ontvangen:

VAN DE ALGEMENE NEDERLANDSE BOUWBEDRIJFSBOND, AMSTERDAM

een groot aantal publikaties over sociale en economische onderwerpen, waarvan wij noemen jaargangen van het tijdschrift *De Bouwer* 1920-1939, *De Socialistische Gids* 1916-1938, *Stuwing* 1950, 1951, 1953-1960.

VAN DE ALL AFRICAN PEOPLE'S CONFERENCE, GENERAL SECRETARIAT, ACCRA

verslagen van de bijeenkomsten van de *Conférences des peuples africains*, in 1958 gehouden in Accra, in 1960 in Tunis, in 1961 in Cairo, en de resoluties, aangenomen door het „comité directeur” van deze organisatie in Dar-es-Salam (Tunis) in januari 1961.

VAN DE AMBASSADE VAN CUBA, VOORBURG

een 10-tal publikaties.

VAN DE BIBLIOTHEEK VAN HET STAATSBEDRIJF DER PTT, 'S-GRAVENHAGE

een aantal vakbondsbladen, o.a. van de Afdeling Rotterdam van de Rooms-Katholieke PTT bond „St. Petrus” 1920, 1933, Bondsblad van het PTT Personeel 1926, *Het Giro-Nieuws* 1927-1929, *De Ambtenaar* 1945-1946, *De Vakbeweging* 1945-1946 en ettelijke verslagen van jaarvergaderingen van werkgevers- en werknemersorganisaties.

VAN DE BIBLIOTHEEK DER STATEN-GENERAAL, 'S-GRAVENHAGE, EN DOOR BEMIDDELING VAN DE KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

aanvullingen op de ons regelmatig toegezonden publikaties: *Decisions and Orders of the National Labor Relations Board*, dl. CXXX, CXXXI, CXXXII, CXXXIII; *Digest of Decisions of the National Labor Relations Board, Annual Supplement*, July 1, 1960 - June 30, 1961; *Twenty-sixth annual report of the National Labor Relations Board for the Fiscal Year ended June 30, 1961*; *Court Decisions Relating to the National Relations Act*, dl. XI.

VAN HET CENTRAAL COMITÉ VAN DE POOLSE VERENIGDE ARBEIDERSPARTIJ, WARSCHAU

een aantal publikaties o.a. over de Poolse communistische arbeidersbeweging uit de zoer jaren, de Poolse vrijwilligers in de Spaanse burgeroorlog en de Poolse arbeidersbeweging uit de jaren 1942-1947.

VAN HET COMMITTEE FOR CULTURAL RELATIONS WITH FOREIGN COUNTRIES, HANOI

enige boeken en brochures, waarvan wij noemen: *Manifesto of the South Viet Nam National Front for Liberation*, *The US Policy of Intervention and Agression in South Viet Nam*.

VAN DE DELEGACIÓN NACIONAL DE ORGANIZACIONES, MADRID

een 18 tal brochures over de Spaanse regeringspolitiek en nummers van de tijdschriften Boletín Informativo 1960-1961, Documentos de orientación 1960-1962, Marzo 1961-1962, Seminarios 1960-1962.

VAN HET DEPARTMENT OF LABOUR, OTTAWA

een 10-tal publikaties, waaronder Wage Rates, Salaries and Hours of Labour; Working and Living Conditions in Canada; Strikes and Lockouts in Canada.

VAN DIETZ VERLAG, BERLIJN

een 60-tal boeken en brochures betreffende het communisme, socialisme en de geschiedenis van de Duitse arbeidersbeweging.

VAN HET EXECUTIVE COMMITTEE DER HISTADRUT, TEL-AVIV

een omvangrijke verzameling materiaal, waaronder congres- en jaarverslagen alsmede overzichten over langere perioden van dit vakverbond en enkele hierbij aangesloten afzonderlijke organisaties, waaronder de bouwvakarbeidersbond.

VAN THE EXECUTIVE OF THE ZIONIST ORGANIZATION, JERUZALEM

een 12-tal publikaties, waaronder geschriften van Max Nordau, geschriften van Moses Hess, een werk van A. D. Gordon en verder werken over de geschiedenis van de Zionistische bewegingen in Rusland, Duitsland, Galicië en Roemenië.

VAN DE FABIAN SOCIETY, LONDON

van de ook dit jaar wederom ontvangen Fabian Tracts noemen wij J. Beavan, The Press and the Public; W. McCarthy, The Future of the Unions; verder van de Fabian Research Series: J. B. Cullingworth, New Towns for Old, the Problem of Urban Renewal; T. Soper, Commonwealth and Common Market, the Economic Implications; Lord Walston, The Farmer and Europe.

VAN DE FREISOZIALE UNION, HAMBURG

een 10-tal periodieken en brochures, waaronder Max Leuchtenberg, Politik ohne Rauchvorhang; Einladung zur Internationalen Tagung 1962 anlässlich des 100. Geburtstages von Silvio Gesell 22. bis 24. Juli 1962 in St. Vith.

VAN DE GENERAL FEDERATION OF JEWISH LABOUR IN ISRAEL, TEL-AVIV

jaarverslagen en materiaal dat betrekking heeft op de werkzaamheden van deze organisatie.

VAN DE HARVARD COLLEGE LIBRARY, CAMBRIDGE, MASS.

een aantal publikaties o.a. betreffende de Sovjet Unie en Polen.

VAN DE INDIAN NATIONAL TRADE UNION CONGRESS, NEW-DELHI

enige brochures waarvan wij noemen Central Government Employees Strike in Retrospect.

VAN HET INSTITUTE OF INDUSTRIAL RELATIONS, BERKELEY

een aantal uitgaven waarvan wij noemen Walter Galenson, *Economic Relations between the Soviet Union and Communist China*; James Ralph, *Discrimination Against Women in Bombay Textiles and Some Thoughts on the Nature of Economic Imperialism*.

VAN HET INSTITUT FÜR MARXISMUS-LENINISMUS, BERLIJN

enige herdrukken van werken van Marx, Engels en Lenin.

VAN HET INSTITUTE OF NATIONAL PLANNING, CAIRO

een aantal publikaties, waaronder *Monthly Review of Economic and Social Events*, 1962.

VAN DE INTERNATIONAL FEDERATION OF INDUSTRIAL ORGANISATIONS AND GENERAL WORKERS' UNIONS, AMSTERDAM

verslagen en rapporten.

VAN DE INTERNATIONAL UNION OF FOOD AND ALLIED WORKERS ASSOCIATION, GENÈVE

Protocollen van het congres in Wenen 1961 en Stockholm 1962.

VAN DE INTERNATIONALE GRAPHISCHE FÖDERATION, BERN

enige verslagen en rapporten.

VAN DE KOREAN SOCIETY FOR CULTURAL RELATIONS WITH FOREIGN COUNTRIES, PYONGYANG

een 30-tal verslagen, rapporten, statistische overzichten, etc.

VAN DE LABOUR PARTY, LONDON

een 10-tal rapporten en verslagen.

VAN DE LANDSDRUKKERIJ EN UITGEVERIJ, HOLLANDIA

de handelingen van de Nieuw-Guinea-Raad van 24 juni 1961 tot 11 augustus 1962.

VAN DE MINERS' INTERNATIONAL FEDERATION, LONDON

Dossiers Executive Committee: Meetings van januari 1961, Genève; september 1961, Rome; maart 1962, London; Dossiers Bureau: Meetings van mei 1961, Accra; november 1961, Berlijn; Dossiers Regional Conferences: African Conference 1961, Accra; Asian Conference 1961, Vigyan Rhawan; Reports on Trade Union Action, Conditions in Mining Industry and Action by International Organisation, Nos. 1-11, 1957-1960; Report of Proceedings of Thirty-Eighth International Congress 1960, Stockholm.

VAN HET MINISTERIE VAN DEFENSIE VIA HET RIJKSINKOOPBUREAU, 's-GRAVENHAGE

een 200-tal publikaties van sociale en politieke aard, o.a. betreffende Indonesië.

VAN HET MINISTERIO DEL TRABAJO, HAVANA

een aantal publikaties en nummers van het tijdschrift Trabajo 1961.

VAN HET MINISTRY OF INFORMATION AND LABOUR, KARTOUM
een 10-tal publikaties.

VAN DE NATIONAL LIBRARY OF PEKING
een 10-tal publikaties o.a. van Mao Tse-Tung.

VAN DE NEDERLANDSE AMBASSADE, DAKAR
gedrukt materiaal over vakbewegingen in Afrika.

VAN DE NEDERLANDSE KATHOLIEKE ARBEIDERSBEWEGING, UTRECHT
K.A.B. verslagen van 1938-1954, Jaarboeken van de Nederlandsche Rooms Katholieke Vakbeweging van de jaren 1913, 1914, 1916-1924 en jaarboeken van het Rooms Katholieke Werkliedenverbond van 1925-1938.

VAN DE OPENBARE LEESZAAL EN BIBLIOTHEEK, AMSTERDAM
de complete jaargangen van enige buitenlandse bladen, o.a. Manchester Guardian, L'Espresso, Le Monde, etc.

VAN DE PARTI COMMUNISTE FRANÇAIS, PARIJS
een groot aantal pamfletten en brochures.

VAN DE PARTITO SOCIALDEMOCRATICO ITALIANO, ROME
een 10-tal publikaties van Roberto Tremelloni en het Annuario dei Movimenti Politici.

VAN HET POESJKIN HUIS, INSTITUUT VOOR RUSSISCHE LITERATUUR DER AKADEMIE VOOR WETENSCHAPPEN, LENINGRAD
enige portretten en foto's van en betreffende Michael Bakunin.

VAN DE SÄCHSISCHE AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN, LEIPZIG
een 16-tal brochures.

VAN DE SOCIAAL-ECONOMISCHE RAAD, 's-GRAVENHAGE
een aantal publikaties.

VAN DE SOZIALDEMOCRATISCHE PARTEI DEUTSCHLANDS, BONN
een 70-tal publikaties waaronder 20 over de ontwikkeling in Oost-Duitsland, Polen en de Sovjet-Unie.

VAN DE SOZIALDEMOKRATISCHE PARTEI DER SCHWEIZ, ZÜRICH
een aantal brochures en partijverslagen.

VAN DE SOZIALISTISCHE PARTEI ÖSTERREICHS, WENEN
een aantal affiches, pamfletten en brochures.

VAN DE UNITED WORKERS PARTY OF ISRAEL, MAPAM, TEL-AVIV
materiaal van de Mapam.

VAN VERLAG TRIBÜNE, BERLIJN
een 30-tal publikaties.

VAN DE DOCUMENTATIE-AFDELING VAN DE WAARHEID, AMSTERDAM
een belangrijke collectie periodieken, pamfletten, brochures en statistisch materiaal.

VAN DE DR. WIARDI BECKMAN STICHTING, AMSTERDAM
een 10-tal publikaties, waaronder congresverslagen en een 10-tal publikaties nagekomen uit de nalenschap van de heer Gulden.

VAN DE YUGOSLAV TRADE UNIONS, BELGRADO
een aantal publikaties, o.a. Topical Problems of the International Trade Union Movement en The Yugoslav Worker, who is he? what does he think? what does he aspire to?

Voorts ontving het Instituut gedrukte stukken van de volgende personen:

VAN MR. H. AA, BUSSUM
een 10-tal publikaties, waarvan wij noemen Le livre noir ou la propagande ecclésiastique dévoilée, Brussel, 1838, en Dictionnaire rationel des mots les plus usités en sciences, en philosophie en politique et en morale, Brussel, 1859, van Louis de Potter.

VAN DE HEER GIOVANNI ANTONIOLETTI, ROME, DOOR BEMIDDELING VAN DE HEER J. BRAUNTHAL
nummers van het tijdschrift „L'Humanité” uit de jaren 1904, 1905 en 1907.

VAN DR. S. BAHNE, AMSTERDAM
een grote verzameling duitse periodieken voornamelijk uit de jaren 1934-1948, waarvan wij noemen: Die Woche, 1916; Deutsche Jugendburg, 1934-1939; Hilf mit, 1939-1941; National-Zeitung, Organ der NSDAP, 1940-1945; Ruhr Zeitung, nummers van 1945; Neue Westfälische Zeitung, 1945-1946; Märkische Volksstimme, Organ der SED, 1946.

VAN DE HEER BREYER, AMERSFOORT
materiaal van de Algemeene Nederlandsche Opzichters- en Tekenaarsbond en de Algemeene Bond van Technisch en Opzichthoudend Personeel, en andere bij het NVV aangesloten bonden, o.a. enige honderden statuten, reglementen, brochures en vlugschriften; periodieken 1907-1940, o.a. De Bondstern, Ons Orgaan e.a.; afschriften en concepten van brieven van de ABTOP uit de jaren dertig.

VAN DE HEER K. L. DE BRUIN, ENSCHEDE
een 20-tal boeken en brochures uit de jaren 1910 tot 1930, betreffende de socialistische en anarchistische beweging.

VAN MEVROUW G. S. FERWERDA, AMSTERDAM

een 250-tal boeken en brochures, waaronder een groot aantal over Indonesië uit de 20er jaren, over de Sovjet Unie en de IIIe Internationale waarvan speciaal vermeld wordt het zeer zeldzame boek: J. Lenz, Die II. Internationale und Ihr Erbe, 1930.

VAN PROF. MR. W. F. DE GAAY FORTMAN, 'S-GRAVENHAGE

de jaargangen 1961 en 1962 van het tijdschrift Bantu; enige nummers van het blad Opwaarts, het orgaan van het Christelijk WerknemersVerbond Nieuw-Guinea en een aantal publikaties o.a. van de Christelijke vakbeweging.

VAN PROF. DR. G. J. GEERS, GRONINGEN

een collectie brochures over de Spaanse burgeroorlog benevens de jaargangen 1929-1932 van het Spaanse tijdschrift Información Española; enige nummers uit 1947 van het blad Domingo; voorts een 80-tal brochures, o.a. van Lenin, Trotzki, Rühle, Henriette Roland Holst, Pannekoek en Gorter, en het blad Raetekorrespondenz uit de jaren 1935 en 1936.

VAN DE HEER A. LEHNING, AMSTERDAM

een 100-tal boeken en brochures betreffende de Vlaamse kwestie voor en tijdens de 2e wereldoorlog: materiaal betreffende de Spaanse burgeroorlog en documenten van en over het congres van het Zweeds syndicalistisch vakverbond in 1935.

VAN DE HEER A. J. LUIKINGA, AMSTERDAM

gebonden delen van de Notekraker, politiek-satiriek Weekblad, uit de jaren 1916-1921.

VAN DE HEER J. H. SCHEPS, Den Dolder

een 500-tal publikaties o.a. van het CBS, Nederlandse overheidsinstellingen, WBS, EEG, EGKS, West-Europees Parlement, Benelux etc.

VAN DE HEER W. SPIEKMAN, AMSTERDAM

een aantal brochures, waaronder enige van H. Spiekman.

VAN DE HEER W. ZIMMERMAN, AMSTERDAM

een aanvulling op de reeds vroeger ontvangen collectie van de vereniging Kunst aan het Volk.

